

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

UNIVERSITATEA "VALAHIA" DIN TÂRGOVIȘTE
IOSUD – ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE
ECONOMICE ȘI UMANISTE

DOMENIUL FUNDAMENTAL ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL *ISTORIE*

Doctorand:

Elinor Danusia POPESCU

**Consulate și consuli onorifici ai României în
marile puteri vest-europene în perioada interbelică**

Rezumat

Directori de teză :

Prof. agrégé HDR Traian SANDU

Prof.univ. HDR Silviu-Marian MILOIU

Data și locul susținerii:

29 septembrie 2018, Târgoviște, Roumanie

Compoziția juriului :

Mircea ANGHELINU, Professeur d'université, Doyen de l'Université Valahia, Târgoviște

Ion CALAFETEANU, Emérite Université Valahia, Târgoviște, RO

Jean-Marc DELAUNAY, Emérite, Université Sorbonne Nouvelle, Paris 3, président du jury

Silviu-Marian MILOIU, Professeur d'université dr., Université Valahia, Târgoviște

Sergiu MIȘCOIU, Professeur d'université dr., Université Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Traian SANDU, Prof. agrégé HDR, Université Sorbonne Nouvelle, Paris 3

Alain SOUBIGOU, Maître de Conférences, Université Sorbonne, Paris 1

Cuvinte-cheie: alianțe, corp și rețele consulare, diplomație, perioadă interbelică, România Mare, politică comercială, puteri vest-europene, relații internaționale.

Britanicul Desmond C.M. Platt utiliza termenul "serviciul Cenușăreasa" (*Cinderella Service*), pentru a desemna situația consulilor eclipsați în activitatea lor de colegii diplomați ; suedezul Leos Müller remarca același lucru în legătură cu situația din țara sa¹. Problemele de relații politice și diplomatice, jocul alianțelor, al încheierii păcii și al declarării războiului, analizele marilor chestiuni de actualitate politică sau de relații internaționale au revenit, cu precădere, diplomaților, ceea ce a pus în umbră activitatea consulară în cercetarea istoriografică. De fapt, nu am putea spune că România constituie o excepție.

Totuși, instituția consulară este considerată cea mai veche formă de reprezentare a unei țări în străinătate². În Grecia antică, termenul corespondent consulului era "proxenoi", o persoană într-o țară străină care apăra interesele cetățenilor în statul-gazdă³, echivalentul consulilor onorifici de astăzi. Acest "proxenus/proxenoi" avea numeroase responsabilități, inclusiv aceea de a servi ca intermediar între două orașe și ca protector pentru străini în general. Pe scena internațională, relațiile consulare au existat cu mult timp înaintea relațiilor diplomatice, funcția consulară durând – sub alte denumiri -, încă din antichitate, iar termenul de "consul" fiind utilizat începând cu secolul al XII-lea, poate chiar din secolul al XI-lea⁴, pentru a desemna un om ce administra comunitatea compatrioților săi. Consulii au fost *primi inter pares* ai "națiunii" lor, posedând o recunoaștere regală, ceea ce îi făcea primii între egali în colectivul compatrioților lor într-un oraș⁵. Această funcție pre-westfaliană ținea cont de interesele statelor, dar și de cele ale persoanelor private. Ea se situează așadar la intersecția sferelor publică și privată, a statului și a societății civile. Dar aceste servicii non-politice au fost marginalizate și nu au primit atenția pe care o meritau din plin⁶.

Studiul funcției consulare în timpul perioadei de după Primul Război Mondial o proiectează în contextul unei duble provocări : inflația statală cu urmarea revoluțiilor naționale în Europa centrală și o afirmare radicală a autorității statelor cu revoluția fascistă în Italia mai întâi, în Germania apoi - și replicile lor mai mult sau mai puțin pale în a doua jumătate a anilor '30.

¹ Platt, D. C. M., *The Cinderella Service. British Consuls since 1825*. Hamden: Archon Books, 1971; Müller, Leos, *The Swedish consular service in Southern Europe, 1720–1815*, *Scandinavian Journal of History*, Vol. 31, No. 2. June 2006.

² Frank, Robert (dir.), *Pour l'histoire des relations internationales*, Presses Universitaires de France, 2012, p. 495.

³ Phillipson, Coleman, *The International Law and Customs of Ancient Greece and Rome*, vol. 1, London, Macmillan and Co, 1911, p. 149-150.

⁴ Laigue de L., « L'institution consulaire. Son passé historique depuis l'antiquité grecque jusqu'au commencement du premier Empire (1806) », *Revue d'Histoire Diplomatique*, vol. 4, 1890, p. 543.

⁵ Ulbert, Jörg (dir.), Le Bouëdec, Gérard (dir.), *La fonction consulaire à l'époque moderne : L'affirmation d'une institution économique et politique (1500-1800)*, Rennes, Presses universitaires de Rennes, 2006, p. 23.

⁶ Radziah, Abdul, R., « Consular relations: a complex and often misunderstood peoples' service », *Journal of International Studies*, Universiti Utara Malaysia, 2006, p. 14.

Obiectivul tezei mele este de a realiza un studiu de relații internaționale, care comportă de asemenea o dimensiune de istorie socială de-a lungul recrutării acestor elite ale societății civile – consulii onorifici – care asigură releul între aceasta din urmă și marea diplomație de carieră. Îmi propun să cercetez activitatea consulară românească în cele patru mari puteri vest-europene – alese, pentru echilibru, dintre două țări revizioniste, așadar dornice să transforme echilibrele puse în aplicare în timpul tratatelor de la sfârșitul Primului Război Mondial și două țări satisfăcute de aceste tratate – la toate nivelurile : economic, politic, administrativ și cultural. Problematika tezei articulează așadar diplomația consulară și marea diplomație și constă în evaluarea convergenței lor politice în favoarea marilor învingători francezi și britanici sau, invers, contraponderea pe care această diplomație "minoră" ar fi putut-o exercita în beneficiul "frustraților" germani și italieni. Această din urmă opțiune este cu atât mai interesantă cu cât Germania și Italia au fost principalii parteneri comerciali ai României înainte de 1914.

Atribuțiile consulului onorific sunt esențialmente comerciale, așa cum jurământul său către statul român o exprimă : "Jur să îndeplinesc cu fidelitate și în conformitate cu legile românești funcțiile ce mi-au fost încredințate și să contribui cu toate forțele mele la ceea ce ar putea favoriza comerțul român⁷". Cu toate acestea, atenția istoricilor de economie nu a fost suficient canalizată pe consuli, așa cum Leos Müller o remarcă⁸, deși ei au avut o contribuție economică, comercială, administrativă și culturală elocventă.

Am optat pentru acest subiect de cercetare dat fiind că problematika consulatelor și consulilor României în perioada de referință rămâne, încă, într-o mare măsură, un subiect istoriografic inedit. Nu m-am limitat la a studia numai relațiile diplomatice și consulare interstatale, în forma lor clasică, ci și rețelele personale, modul în care se stabileau conexiunile sociale.

Așadar, mi-am propus să exhum viața consulilor, cu activitatea lor, responsabilitățile și sociabilitățile lor, pornind de la un studiu consistent și sistematic al arhivelor, atât din România – arhivele diplomatice ale Ministerului de Externe al României (AMAER), arhiva consiliului național pentru studiul arhivelor Securității (CNSAS), cât și din Franța – arhivele diplomatice ale Ministerului de Externe al Franței (AMAEF) de la Courneuve. În sursele românești se găsește un dezechilibru : între cele patru țări vest-europene studiate, documentele

⁷ Les Archives du Ministère des Affaires étrangères de Roumanie (AMAER), problème 75, Consuls honoraires de Roumanie en divers pays, 1870-1944, volume 34, Italie, serment prêté par Oreste Girardi, consul honoraire de Roumanie à Naples, le 29 décembre 1923, f. 276.

⁸ Müller, Leos, *Consuls, corsairs, and commerce: the Swedish consular service and long-distance shipping, 1720-1815*. Uppsala, Uppsala universitet, 2004.

care concernă Franța sunt cele mai numeroase și exhaustive – mai ales "Fondul Paris, Corespondența personală și confidențială a consulului general onorific Louis Louis-Dreyfus" și documentele din arhivele franceze – în comparație cu alte state. Astfel, informațiile conținute în teză privind sistemul consular român în Franța sunt mai bogate.

Pentru a obține o viziune istorică de ansamblu, am apelat de asemenea la cercetarea arhivelor străine, arhivele diplomatice ale Ministerului de Externe al Franței – Série Z, carton 569, dosar 5, "Corpul diplomatic al României în străinătate, 1918-1929" (microfilm) și "Corpul diplomatic al României în străinătate, 1930-1935", care conține mai mult de 900 pagini de documente legate de subiect.

Am realizat un studiu de tip interdisciplinar – istorie, geografie, economie, drept consular, sociologie și științe politice. Metodele de cercetare care m-au ghidat în dezvoltarea muncii mele sunt studiul critic al documentelor de arhivă, comparația istorică, analiza juridică și instituțională, metode specifice istoriei economice, statistici istorice.

În perioada dintre cele două războaie mondiale asistăm la dezvoltarea continuă a relațiilor diplomatice și consulare ale României cu un număr considerabil de țări, nu numai cu marile puteri (Franța, Marea Britanie, Germania, Italia), ci și cu alte state europene, din America (de Nord, dar și Centrală și de Sud), sau țări din Africa, Asia și Australia. Astfel, în primii ani de după Marele Război, România deținea un număr relativ limitat de consulate în alte state. Însă, 20 ani mai târziu, în zorii celei de-a doua conflagrații mondiale, observăm o creștere semnificativă a acestui număr, cu o prezență a consulatelor românești în 59 țări ! Acest fapt a avut consecințe pozitive asupra vieții economice, politice și culturale românești.

Șansele diplomației minore consulare ale unei mici puteri ca România în Europa Versailles-ului fasonată de voința marilor puteri păreau cu adevărat mici. Franța nu numai că își impusese imperioasele sale preocupări strategice asupra clauzelor diplomatico-militare ale tratatelor, dar ea ținea de asemenea să priveze Germania de potențialul său economic, în special siderurgic. Ori, dacă Franța reprezenta principalul garant al noii ordini teritoriale și securitare a continentului în care România era, la scara sa, unul din cei mai mari beneficiari, ea reducea de asemenea capacitatea economică a principalului său partener comercial de dinainte de 1914 și chiar de după 1924. Iar rolul schimburilor este de fapt indispensabil tuturor statelor, și mai ales celor aflate în curs de dezvoltare, cum era România în acea epocă, care așteptau transferurile de tehnologie și de bogăție necesare modernizării sale.

Anii 1919-1923 confirmă în mod paradoxal dorința României de a ieși din logica de război cu Germania, în timp ce în mod local ea se angajează în ocuparea Ungariei, iar Franța

așteaptă de la ea, în van, o participare la efortul contra bolșevicilor. Diplomația consulară joacă în această perioadă un rol important, ajungând la punctul că ministrul Afacerilor Străine românești intervine el însuși, după cum am văzut-o, pentru a frâna ardoarea ministrului său plenipotențiar la Berlin, gata să impună un consul la Hamburg în numele drepturilor dobândite prin tratatul de la Versailles. Rețelele țărilor învingătoare, puse pe tușă de efortul de război și de dirijismul pe care acesta îl implica, își reiau activitatea cu o revenire relativă la normal și se redislocă cu creații, mai ales în Franța și în Marea Britanie, unde erau subdimensionate înaintea conflictului. Această perioadă de criză de readaptare la economia civilă nu putea să se bazeze total pe diplomația economică de înalt nivel, de ar fi fost, de exemplu, numai din motivul caracterului incomplet al tratatelor în materie de reparații. Toate aceste chestiuni lăsate în suspans fac diplomația consulară cu atât mai prețioasă în materie de reluare a schimburilor comerciale și de protecție a mâinii de lucru imigrate.

Perioada de prosperitate, din 1924 în 1929, reprezintă vârsta de aur a consulatelor românești din perioada dintre cele două războaie mondiale. Conferința financiară de la Geneva din 1922 ar fi putut amorsa mai devreme pompa comercială la care consulii și-au adus contribuția să o facă să funcționeze în domeniul comercial ; dar preocupările de securitate ale Franței respinseră satisfacția materială – inclusiv cea a aliaților săi – după asigurările anglo-americe și planul Dawes.

Astfel, între 1922 și 1924 s-a impus în câmpul consular statura supradimensionată a consulului onorific de la Paris, favorizat de revenirea la afaceri a inamovibilei familii care domina Partidul Național Liberal. Prezența acestuia prezenta avantajul de a furniza României un al doilea canal de comunicație de înalt nivel alături de ministrul plenipotențiar, precum un reprezentant de înaltă clasă în domeniul comercial, financiar, politic și monden. A doua jumătate a anilor '20 a înregistrat un prim pas în ștergerea treptată a consulului Louis Louis-Dreyfus. Apariția unui personal politic autoritar și deja antisemit, apoi momentul autentic democratic cu transilvănenii la sfârșitul anilor '20, a îndepărtat pe acest reprezentant al burgheziei înalte evreiești de la vârfurile puterii clanului Partidului Național Liberal la care era atașat. Apropierea franco-germană a reechilibrat rețeaua consulară românească în favoarea provinciei franceze, precum și a celelalte trei puteri din vestul Europei - inclusiv o Italie a lui Mussolini care sfidează Franța în bazinul Dunării.

Șocul crahului din 1929 avu o consecință paradoxală pentru consuli: poate fi considerat că i-a antrenat în căderea schimburilor comerciale sau, dimpotrivă, că i-a valorizat în rolul lor de intermediari în acest context critic ? Răspunsul se găsește, fără îndoială, în marginalizarea rapidă a consulilor, nu numai din cauza retragerii capitalului, a scăderii

producției și a creșterii generale a barierelor vamale, dar și din cauza faptului că produsele românești care ar putea interesa mai mult majoritatea puterilor occidentale, respectiv materiile prime miniere și, în special, petrolul, au fost în mare parte administrate de autoritățile publice de la legea minelor din 1924 și au scăpat schimburilor gestionate de piața liberă pe care ar putea opera consuli. Aceștia din urmă, cu toate că erau integrați rețelei diplomatice românești datorită acreditării lor, au rămas înrădăcinați într-o țesătură socio-economico-culturală locală, ceea ce le dădea preț, dar constituia și limita lor în momentul când apăreau ariile protejate neo-imperiale.

Sfârșitul lor a apărut odată cu venirea la conducere a regimului nazist în Germania la începutul anului 1933. În timp ce transformarea consulilor în diplomați de carieră funcționari era o tendință grea de la apariția statelor și a naționalismelor westfaliene mai mult de un secol mai târziu, totalitarismele de dreapta și de stânga secolului al XX-lea au încheiat temporar un proces care a condus pur și simplu, pentru România stalinizată din 1948, la suprimarea lor. Germania nazistă a abordat această evoluție prin îndepărtarea a numeroși consuli onorifici ai României de origine evreiască, dar trebuie să recunoaștem că partea românească, fără a intra într-o politică antisemită oficială și sistematică înainte de decembrie 1937, a primit fără reacții semnificative inițiativele puternicului său partener. Dimpotrivă, această politică germană a dezinhbat anumite tendințe vechi, care s-au devoalat cu o anumită lipsă de pudoare, privirii atitudinilor prietenoase din trecut față de Louis-Dreyfus sau de alți consuli ai celorlalte trei puteri occidentale. Italia a cunoscut un episod similar cu reacția regimului în timpul sancțiunilor Societății Națiunilor față de agresiunea sa împotriva Etiopiei. Dar România nu a trăit această evoluție ca un partener pasiv, victimă a regimurilor totalitare. Ea însăși a adoptat o legislație națională a *numerus clausus* în consiliile de afaceri începând cu 1934 și a însoțit "spiritul timpului" favorabil unui presupus fascism religios, chiar și în formularea anumitor jurăminte consulare și în neîncrederea manifestată față de consuli de origine evreiască. Camarila care înconjura regele României, în mare parte afaceristă și evreiască, nu a putut contrabalansa față de monarhul autoritar evoluția masivă antisemită a societății românești, cu consecințe grele asupra unei rețele consulare ale cărei funcții economice și culturale au fost în parte asigurate de minoritățile etnice în societatea tradițională românească.

Rezumând, obiectivul tezei mele este de a explica dinamica relațiilor consulare ale României cu puterile vest-europene, dar și funcționarea lor instituțională și inserția în prioritățile de politică externă ale statului român. Îmi doresc ca această teză să fie accesibilă și

utilă studenților, profesorilor și cercetătorilor, dar și tuturor persoanelor interesate de relațiile internaționale.

Această teză de doctorat este mărturie a caracterului novator al rezultatelor cercetării referitoare la înțelegerea istoriei consulare a României, un capitol remarcabil al istoriei consulare europene, care vor contribui la o mai bună lizibilitate a rolului consulilor în promovarea anumitor puncte din strategia politicii externe și a securității. Câmpurile de cercetare rămân încă ample.

TABLE DES MATIERES

SUMAR	4
LISTA ABREVIERILOR	5
INTRODUCERE	6
A/ Problematika tezei	7
B/ Sursele cercetării doctorale	13
C/ Observații metodologice	16
CAPITOLUL I - Consulatul și inserția sa în diplomația generală	20
A/ Serviciul diplomatic și consular al României – generalități	20
1/ Introducere în diplomația consulară	20
2/ Recrutarea, procedura de numire și organizarea muncii	28
a/ Factorul uman	28
b/ Munca într-un consulat onorific	36
3/ Statistici consulare comparate în cele patru mari puteri vest-europene	41
a/ O cântărire rapidă a rețelelor consulare	41
b/ Rețeaua consulară în țările victorioase : Franța și Marea britanie	43
c/ Rețeaua consulară în țările revizioniste : Italia și Germania	45
4/ Decorarea consulilor onorifici ai României	51
a/ Formalitățile pentru atribuirea unei decorații	51
b/ Funcționarii consulari decorați de statul român	53
B/ Utilitatea creării unui consulat onorific și circumscripțiile consulare	56
1/ Necesitatea fondării unui oficiu consular în străinătate	56
C/ Relațiile dintre legațiile românești din străinătate și consulatele onorifice în statele acreditate	68
1/ Personalitățile șefilor de legație din marile capitale europene : numiri politice	68
2/ Relațiile legației cu consulatele : cooperare, supraveghere, competiție	79
a/ Relațiile deseori armonioase	79
b/ ... și câteodată încordate prin conflicte de personalitate și prin contextul general	81
CAPITOLUL II – Sistemul consular român în străinătate în perioada de după război, 1919-1922	88
A / Climatul internațional și intern al perioadei	88
1/ Contextul internațional	88
2/ Contextul intern	90
B / Consulatele onorifice: impactul local al marii politici	91
CAPITOLUL III – Consulatele românești la momentul prosperității și al stabilizării, 1923-1929	116
A/ Paris, un consulat supradimensionat: greutatea și rolul consulului Louis-Dreyfus în marea politică franco-românească	116
1/ Interferențe între marea diplomație și diplomația consulară	116
2/ Bancherul și marele comerciant față cu stabilizarea monedei românești	119
3/ Consulul evreu și puseul antisemit român	125
B/ Consulatele onorifice ale României în puterile satisfăcute: Marea Britanie și Franța (afaceri curente)	131
1/ Rețeaua consulară românească în Marea Britanie	131
2/ Rețeaua consulară românească în Franța (afaceri curente)	136
C/ Consulatele onorifice ale României în statele revizioniste, în proces de ameliorare	

(Germania) sau nu (Italia)	148
1/ Rețeaua consulară românească în Germania	148
2/ Rețeaua consulară românească în Italia	155
CAPITOLUL IV – Consulatele în furtuna marii crize economice mondiale, 1929-1933	160
A/ Consulatele onorifice ale României în puterile satisfăcute	163
1/ Consulatele în Marea Britanie: profile comerciale nuanțate de petrol	163
2/ Consulatele în Franța	167
a/ Insatisfacții ... consulare pe fondul dificultăților economice	167
b/ Consulatul onorific din Paris în anii crizei	175
B/ Consulatele onorifice ale României în statele revizioniste	199
1/ Germania	199
2/ Italia	206
CAPITOLUL V – Anii 1934-1939, spre controlul statului asupra funcției consulare	210
A/ Tentativa de a menține rolul consular în democrații	210
1/ Marea Britanie	210
2/ Franța	218
a/ Consulatele onorifice de provincie	218
b/ Consulatul onorific al dinastiei Louis-Dreyfus	220
Afaceri curente	220
Ascensiunea antisemitismului	222
1935-1939 : chestiunea evreiască în presa compilată de consulat	227
Continuarea tensiunilor cu ministrul României	235
Relații foarte feminizate între consulatul de la Paris și elita politică românească	246
Chestiuni comerciale și bancare	256
Relațiile consulului general Louis-Dreyfus cu puterea regală românească	259
Un patrimoniu cu destin tragic: consulatul din Strada Băncii	268
B/ Agresiunea etatistă contra consulatelor în statele totalitare	270
1/ Germania	270
a/ Afaceri curente	270
b/ Reorganizarea rețelei consulare românești în Germania (1935-1937)	275
c/ Situația consulilor onorifici "non-arieni" în Germania	280
2/ Italia	282
C/ Suprimarea consulatelor române în străinătate	294
1/ Italia	294
2/ Franța	295
3/ Marea Britanie	296
4/ Germania	297
CONCLUZII	298
SURSE ȘI BIBLIOGRAFIE	308
A/ Surse	308
1/ Surse nepublicate	308
a/ Arhive românești	308
b/ Arhive străine	308
2/ Surse publicate	309
B/ Bibliografie	309
1/ Opere contemporane evenimentelor	309
a/ Anuare, memorii, amintiri, discursuri	309
b/ Opere științifice contemporane evenimentelor	311
2/ Istorie diplomatică generală	313

3/ Istorie economică	328
4/ Istorie consulară specifică	330
C/ Resurse internet	332
LISTA ANEXELOR	333
INDICE DE NUME	384

Curriculum Vitae

Informații personale

Nume și prenume **POPESCU Elinor Danusia**
Adresa Str. Calea Câmpulung nr. 90, Târgoviște, județul Dâmbovița, România, 130072
Telefon Mobil: **0741.11.11.54**
E-mail **elinordanusia@yahoo.com**
Data și locul nașterii 13 Noiembrie 1977, Târgoviște
Naționalitate Română

Experiența profesională

Perioada **Februarie 2014 - prezent**
Poziție **Profesor de istorie (titular)**
Principalele responsabilități Predare cursuri de istorie la clasele IX-XII, învățământ de zi și seral.
Diriginte al clasei a X-a A zi, profil științele naturii.
Responsabil al Comisiei Olimpiade și concursuri școlare, membru al Comisiei Programe și proiecte educaționale, membru în cadrul Consiliului profesoral, participare la Examenul Național de Bacalaureat în calitate de profesor asistent și profesor evaluator
Numele și adresa angajatorului **COLEGIUL TEHNIC "CAROL I", Str. Porumbacu nr. 52, București, Sector 6 (nivel liceal)**
Sector de activitate Educație

Perioada **2013 – ianuarie 2014**
Poziție **Șef Serviciu Marketing**
Numele și adresa angajatorului SC ANCODIN SRL, Parcul Carol, București, Sector 4
Sector de activitate Evenimente

Perioada **2005 - 2013**
Poziție **Specialist Relații cu Publicul, Departament Marketing - Vânzări**
Numele și adresa angajatorului SC IDEAL HEATING SYSTEMS SRL, București
Sector de activitate Producător de sisteme termice complexe

Perioada **2002 –2005**

Poziție	Asistent Director General
Numele și adresa angajatorului	SC CELSIUS 2000 SRL, Bd. Dimitrie Pompeiu nr. 10, București
Sector de activitate	Producător de sisteme termice complexe
Perioada	2000 –2002
Poziție	Asistent universitar
Numele și adresa angajatorului	Universitatea Valahia, Departamentul Științe Umaniste, Catedra de Geografie, Târgoviște
Sector de activitate	Educație, cercetare științifică
Educație și formare	
Perioada	2015 - 2018
Calificarea / diploma obținută	Doctorand în cotutelă cu Universitatea Sorbonne Nouvelle Paris 3
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Școala Doctorală de Științe Umaniste, domeniul Istorie / Studii europene și relații internaționale Universitatea Valahia, Târgoviște - Universitatea Sorbonne Nouvelle Paris 3
Perioada	Iulie 2015
Calificarea / diploma obținută	Gradul didactic Definitiv în Învățământ
Perioada	2005-2007
Calificarea / diploma obținută	Master- programul de Masterat intitulat "Marketing și comunicare în afaceri"
Disciplinele principale studiate / competențe profesionale dobândite	Sociologia și psihologia comunicării, management marketing, cercetări și modelare de marketing, limba engleză, comunicarea în marketing, comportamentul consumatorului, economia valorii, tehnici de comunicare în marketing, marketing pe internet, precum și proiecte economice.
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Academia de Studii Economice, București
Perioada	2000-2001
Calificarea / diploma obținută	Master- programul de Masterat intitulat "Calitatea mediului și fenomene geografice de risc"
Disciplinele principale studiate / competențe profesionale dobândite	Studiul mediului prin teledetecție, calitatea mediului și riscuri geomorfologice, riscuri climatice, riscuri hidrologice, habitatul rural, habitatul urban, managementul mediului.
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Facultatea de Științe Umaniste, Universitatea Valahia, Târgoviște
Perioada	1996-2000
Calificarea / diploma obținută	Licențiat în Istorie și Geografie, 2000

Disciplinele principale studiate / competențe profesionale dobândite	<p>Istoria romanilor in antichitate, evul mediu, epoca moderna si epoca contemporana, Istoria universala in antichitate, evul mediu, epoca moderna si epoca contemporana, istoriografie, istoria E și SE Europei, științe auxiliare in arheologie, preistorie generala si cuaternar, științe auxiliare ale istoriei, paleografie, istoria artelor, formarea națiunilor, cultura E și SE Europei, istoria religiilor, relatiile României și problema Basarabiei, relațiile României cu Imperiul Otoman, Ucraina, Franța, Anglia, Germania, SUA, istoria Bizanțului, diplomatia E și SE Europei în sec. XIX-XX,</p> <p>Geografie economica generala, introducere în geografie, meteorologie și climatologie, cartografie și elemente de topografie, geologie, hidrologie și oceanologie, geografia statelor din E și SE Europei, geomorfologie, biogeografie și geografia solurilor, geografia populației și așezarilor umane, capitalele lumii, geografia turismului, geografie urbană și rurală, toponimie și etnografie, geografia fizică, umană și economică a României, geografia Europei, Asiei, Americii, Australiei și Antarcticii, geologia României, geopolitica României, teledetecție și fotointerpretare, geografia regională a României, geografia industriei, agriculturii și transporturilor, geografia resurselor, geografia mediului, potențialul turistic și evaluarea lui,</p> <p>Limba franceză, Psihologie, pedagogie, metodica predării istoriei, metodica predării geografiei.</p>
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Facultatea de Științe Umaniste, Universitatea Valahia, Târgoviște
Perioada	1992 – 1996, Colegiul Economic “Ion Ghica”, Târgoviște
Proiecte	<p>Ianuarie – aprilie 2017 Cercetare istorică și suport logistic pentru realizarea unui documentar despre familia de pitici Ovitza din Rozavlea, Maramureș și doctorul Mengele de la Auschwitz, în colaborare cu Casele de Producție Korrom Ajaccio, Injam Paris și Federația Comunităților Evreiești din România.</p> <p>Martie – octombrie 2015 Asigurarea suportului logistic și de cercetare istorică pentru realizarea documentarului “Sofia Iancu - la femme cachée, de l'ombre à la lumière” (femeia din umbra lui Gabriel Péri), în colaborare cu Casele de Producție Korrom Ajaccio, Injam Paris și Institutul Francez din București.</p> <p>Aprilie 2015 Stagiu de observare asupra practicilor pedagogice din învățământul secundar francez (istorie-geografie), Corsica, Franța.</p> <p>Ianuarie - Aprilie 2012 Asigurarea suportului logistic și de cercetare istorică pentru realizarea documentarului “Dracula, le véritable”, în colaborare cu Casele de Producție Korrom Ajaccio, Injam Paris și TVR.</p>

**Publicații,
comunicări și
rapoarte de
cercetare**

În curs de apariție În curs de apariție studiul "Le serment déposé par le corps consulaire honoraire de Roumanie à l'étranger dans la période de l'entre-deux-guerres", în cadrul Programme Formation-Recherche (PFR) "**La question du serment**", Centre interdisciplinaire d'études et de recherche sur l'Allemagne (CIERA).

În curs de apariție studiul "La diplomatie consulaire roumaine, un rééquilibrage de l'appartenance au système diplomatique français (1919-1939) ?", în actele mesei rotunde "**Tropismes centrifuges de petites puissances centre-européennes aux XXe-XXIe siècles**" desfășurate la Sorbonne Nouvelle, dir. Traian Sandu, 9 noiembrie 2017.

2017, **Studiul** "Patrimoine et interculturalité: le consulat honoraire de Roumanie à Paris", în "**Patrimonium. Revistă Română de Studii Istorice și Interculturale**", ISSN 2601-0682, anul I, nr. 1, București.

2017, **Studiu** "Le système consulaire roumain dans les grands puissances européennes (1919-1939)", în tomul LIII/2016 (apariție 2017) al **Anuarului Institutului de Istorie "A. D. Xenopol"**, Iași.

2017, **Studiu** "Consulats et consuls honoraires de Roumaine dans les grandes puissances ouest-européennes entre les deux guerres mondiales", în tomul LIII/2016 (apariție 2017) al **Anuarului Institutului de Istorie "A. D. Xenopol"**, Iași.

2015-2018 : **Articole în Revista Colegiului Tehnic Carol I**, care se adresează elevilor, profesorilor și părinților, ISSN 2501-417X: "Vlad Țepeș Drăculea", "Expresii în română, engleză și franceză", "O lecție de ... iertare" (despre Holocaustul evreilor), "Never again?" (partea I și II), "Monarhia românească și anul 1917".

2015-2018: Studiu "Pâques en France: fêtes et traditions", în revista **Simpozionului Național "Sărbătoarea Învierii – Lumina Sufletelor Noastre"**, Iași, Ediția a VII-a 2016.

Articol "Tradiții de sfârșit de an în Franța", în revista **Simpozionului Național "Nașterea Domnului – Renașterea Bucuriei"**, ediția VI, Iași, 2016.

Articol "Tradiții de Paște în Maramureș", în revista **Simpozionului Național "Sărbătoarea Învierii – Lumina Sufletelor Noastre"**, Iași, Ediția a VIII-a 2017.

Articol "Activitățile extrașcolare – exemple de bună practică", în revista **Simpozionului Național "Nașterea Domnului – Renașterea bucuriei"**, ed. a VII-a, Iași, 2017, ISBN 978-606-775-562-6.

2017: Comunicare "La diplomatie consulaire roumaine, un rééquilibrage du système diplomatique français (1919-1939) ?", în cadrul mesei rotunde "**Quand les satellites quittent les orbites :précarité identitaire / tropismes centrifuges de petites puissances centre-européennes aux XXe-XXIe siècles**", Maison de la Recherche de la Sorbonne Nouvelle, Paris.

2017: Comunicare "Patrimoine et le grand commerce céréalier: le consulat honoraire de Roumanie à Paris et Louis Louis-Dreyfus", în cadrul **Simpozionului "Istorie și patrimoniu în societatea românească"**, Târgoviște.

2016-2017 : **Comunicări** în cadrul Programului de Formare-Cercetare (PFR) "**Chestiunea jurământului**", Centre interdisciplinaire d'études et de recherche sur l'Allemagne (CIERA), organizat de Hervé Bismuth și Fritz Taubert, Université de Bourgogne, program de 3 ani.

2015-2018, **Rapoarte de cercetare**: "Consulats et consuls de Roumanie en France entre les deux guerres mondiales", "Consulats et consuls honoraires de Roumanie en Italie dans la période 1919-1939", "Consulats et consuls de Roumanie en Allemagne entre les deux guerres mondiales", "Le réseau consulaire de Roumanie en Grande Bretagne entre 1919 et 1939".

Cursuri de specializare	<p>2018, Formator, cod COR 242401, Upway Consulting Grup</p> <p>2016, Managementul riscurilor de corupție în educație</p> <p>2016, Curs vocațional de protecția consumatorilor în domeniul financiar-bancar</p> <p>2016, Curs vocațional în domeniul protecției consumatorului</p> <p>2016, Ora de dirigenție</p> <p>2015, Strategii didactice și modele de comportament ale cadrelor didactice</p> <p>2015, Competența comunicațională și strategiile didactice interactive în învățământul european</p> <p>2014, Managementul clasei: gestionarea situațiilor de criză</p> <p>2008 – 2009, Engleza de afaceri, Centrul de limbi straine Prosper - ASE</p> <p>2007, Metode și tehnici de vânzare, Flux Training & Consultancy</p> <p>1999, Bursă de studii, specializarea Istorie antică, Roma, Italia</p>
Competențe	<p>Franceză - Fluent: scris / citit / vorbit</p> <p>Engleză - Fluent: scris / citit / vorbit</p> <p>Italiană - vorbit</p>
Abilități sociale	<p>Capacitate excelentă de comunicare, gândire pozitivă, dorința de a învăța, aptitudini organizatorice, lucrul în echipă, prioritizarea sarcinilor, bună capacitate de integrare în medii culturale diferite.</p>
Competențe calculator	<p>Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint), Adobe Photoshop, CorelDRAW, Macromedia Dreamweaver, OmiKont.</p>
Permis de conducere	<p>Tip B, din iulie 1998.</p>
Referințe	<p>Disponibile la cerere:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Aurelia VĂDUVA, profesor inginer, director al Colegiul Tehnic Carol I, București ✓ Ionel CALAFETEANU, profesor universitar doctor, Universitatea Valahia, Târgoviște ✓ Silviu Marian MILOIU, profesor universitar doctor, Universitatea Valahia, Târgoviște ✓ Traian SANDU, profesor universitar doctor, Université Sorbonne Nouvelle-Paris 3, Paris ✓ Christophe GOBERT, inspector de istorie-geografie, Académie Nice, Franța ✓ Dominique MAESTRATI, scenarist și regizor, Corsica, Franța

Lista publicațiilor

Popescu Elinor Danusia

În curs de apariție studiul "La diplomatie consulaire roumaine, un rééquilibrage de l'appartenance au système diplomatique français (1919-1939) ?", în actele mesei rotunde "*Tropismes centrifuges de petites puissances centre-européennes aux XXe-XXIe siècles*" desfășurate la Sorbonne Nouvelle, dir. Traian Sandu, 9 noiembrie 2017.

În curs de apariție studiul "Le serment déposé par le corps consulaire honoraire de Roumanie à l'étranger dans la période de l'entre-deux-guerres", în cadrul Programme Formation-Recherche (PFR) "*La question du serment*", Centre interdisciplinaire d'études et de recherche sur l'Allemagne (CIERA).

2017, Studiul "Patrimoine et interculturalité: le consulat honoraire de Roumanie à Paris", în "Patrimonium. Revistă Română de Studii Istorice și Interculturale", ISSN 2601-0682, anul I, nr. 1, București.

2017, Studiu "Le système consulaire roumain dans les grandes puissances européennes (1919-1939)", în tomul LIII/2016 (apariție 2017) al Anuarului Institutului de Istorie "A. D. Xenopol", Iași.

2017, Studiu "Consulats et consuls honoraires de Roumaine dans les grandes puissances ouest-européennes entre les deux guerres mondiales", în tomul LIII/2016 (apariție 2017) al Anuarului Institutului de Istorie "A. D. Xenopol", Iași.

Consulats et consuls honoraires de Roumanie dans les grandes puissances ouest-européennes entre les deux guerres mondiales

Résumé

Mots-clés: alliances, corps et réseaux consulaires, diplomatie, entre-deux-guerres, Grande Roumanie, politique commerciale, puissances ouest-européennes, relations internationales.

Le Britannique Desmond C.M. Platt utilisait le terme « le service Cendrillon » (*Cinderella Service*), pour désigner la situation des consuls éclipsés dans leur activité par leurs collègues diplomates ; le Suédois Leos Müller remarquait la même chose à propos de son pays⁹. Les problèmes de relations politiques et diplomatiques, de jeu des alliances, de la conclusion de la paix ou de la déclaration de la guerre, les analyses sur les grandes questions de l'actualité politique ou des relations internationales sont revenues, notamment, aux diplomates, ce qui a éclipsé l'activité consulaire dans la recherche historiographique. On ne pourrait pas, en effet, dire que la Roumanie est une exception.

Pourtant, l'institution consulaire est considérée la plus ancienne forme de représentation d'un pays à l'étranger¹⁰. En Grèce antique, le terme correspondant au consul était « proxenoi », une personne dans un pays étranger qui défendrait les intérêts des citoyens dans l'Etat-hôte¹¹, l'équivalent des consuls honoraires d'aujourd'hui. Le « proxenus/proxenoi » avait beaucoup de responsabilités, y compris de servir comme intermédiaire entre deux villes et comme protecteur pour les étrangers généralement. Sur la scène internationale, les relations consulaires ont en effet existé longtemps avant les relations diplomatiques, la fonction consulaire durant - sous d'autres dénominations -, depuis l'antiquité et le terme de

⁹ Platt, D. C. M., *The Cinderella Service. British Consuls since 1825*. Hamden: Archon Books, 1971; Müller, Leos, *The Swedish consular service in Southern Europe, 1720–1815*, *Scandinavian Journal of History*, Vol. 31, No. 2. June 2006.

¹⁰ Frank, Robert (dir.), *Pour l'histoire des relations internationales*, Presses Universitaires de France, 2012, p. 495.

¹¹ Phillipson, Coleman, *The International Law and Customs of Ancient Greece and Rome*, vol. 1, London, Macmillan and Co, 1911, p. 149-150.

« consul » étant utilisé depuis le XIIe siècle, peut-être depuis le XIe siècle¹², pour désigner un homme administrant la communauté de ses compatriotes. Les consuls ont été *primi inter pares* de leurs « nation », possédant une reconnaissance royale, ce qui les faisait premiers parmi les égaux, le collectif de leurs compatriotes dans une ville¹³. Cette fonction pré-westphalienne tenait compte des intérêts des Etats comme de ceux des personnes privées. Elle se situe donc au croisement des sphères publique et privée, de l'Etat et de la société civile. Mais ces services non-politiques ont été marginalisé et n'ont pas reçu l'attention et l'acuité qu'elles méritent pleinement¹⁴.

Son étude durant la période de l'après Première Guerre mondiale la projette dans le contexte d'un double défi : l'inflation étatique avec la poursuite des révolutions nationales en Europe centrale et une affirmation radicale de l'autorité des Etats avec la révolution fasciste en Italie d'abord, en Allemagne ensuite – et leurs plus ou moins pâles répliques dans la deuxième moitié des années trente. Quel est l'espace laissé à cette forme diplomatique qui fait la part belle à l'initiative et aux libertés privées – notamment en matière de commerce et de déplacement individuel – et à l'articulation harmonieuse des deux sphères ?

L'objectif de ma thèse est de réaliser une étude de relations internationales, qui comporte aussi une dimension d'histoire sociale à travers le recrutement de ces élites de la société civile – les consuls honoraires – qui assurent le relais entre cette dernière et la grande diplomatie de carrière. Je me propose de rechercher l'activité consulaire roumaine dans les quatre grandes puissances ouest européennes – choisies, pour équilibrer, parmi deux Etats révisionnistes, donc désireux de transformer les équilibres mis en place lors des traités concluant la Première Guerre mondiale, et deux Etats satisfaits par ces traités – à tous les niveaux : économique, politique, administratif et culturel. La problématique de ma thèse articule donc diplomatie consulaire et grande diplomatie et consiste à évaluer leur convergence politique en faveur des grands vainqueurs français et britannique ou, à l'inverse, le contrepoids que cette diplomatie « mineure » pourrait exercer au bénéfice des frustrés allemand et italien. Cette dernière option est d'autant plus intéressante qu'Allemagne et Italie étaient les principaux partenaires commerciaux de la Roumanie avant 1914.

Les attributions du consul honoraire sont en effet essentiellement commerciales, ainsi que son serment envers l'Etat roumain l'exprime : « Je jure de remplir avec fidélité et

¹² Laigue de L., « L'institution consulaire. Son passé historique depuis l'antiquité grecque jusqu'au commencement du premier Empire (1806) », *Revue d'Histoire Diplomatique*, vol. 4, 1890, p. 543.

¹³ Ulbert, Jörg (dir.), Le Bouëdec, Gérard (dir.), *La fonction consulaire à l'époque moderne : L'affirmation d'une institution économique et politique (1500-1800)*, Rennes, Presses universitaires de Rennes, 2006, p. 23.

¹⁴ Radziah, Abdul, R., « Consular relations: a complex and often misunderstood peoples' service », *Journal of International Studies*, Universiti Utara Malaysia, 2006, p. 14.

conformément aux lois roumaines les fonctions qui m'ont été confiées et de contribuer de toutes mes forces à ce qui pourrait favoriser le commerce roumain¹⁵. » Pourtant, même l'attention des historiens de l'économie n'a pas été suffisamment canalisée sur les consuls, ainsi que Leos Müller le remarquait¹⁶, alors qu'ils ont eu une contribution économique, commerciale, administrative et culturelle éloquente.

J'ai opté pour ce sujet de recherche étant donné que la problématique des consulats et des consuls de la Roumanie pendant la période de référence reste encore, dans une large mesure, un sujet historiographique inédit. Je n'ai pas étudié seulement les relations diplomatiques et consulaires interétatiques, dans leur forme classique, mais aussi des réseaux personnels, la manière dans laquelle s'établissaient les liens sociaux.

J'ai donc été amenée à exhumer la vie des consuls, avec leurs activités, leurs responsabilités et leurs sociabilités, à partir d'une étude consistante et systématique des archives, tant de la Roumanie – les archives diplomatiques du ministère des Affaires étrangères de Roumanie (AMAER), l'archive du conseil national pour l'étude des archives de la Securitate (CNSAS) – que de la France – les archives diplomatiques du ministère des Affaires étrangères de la France (AMAEF) de la Courneuve. Un déséquilibre se retrouve parmi les sources roumaines : entre les quatre grandes puissances ouest-européennes étudiées, les documents sur la France sont plus nombreux et exhaustifs – notamment le « Fonds Paris, Correspondance personnelle et confidentielle du consul général honoraire Louis Louis-Dreyfus » et les documents des archives françaises - en comparaison avec les autres pays. Ainsi, les informations contenues dans la thèse sur le système consulaire roumain en France sont plus riches.

Pour obtenir une vision historique d'ensemble, j'ai fait appel aussi à la recherche des archives étrangères, les archives diplomatiques du ministère des Affaires étrangères de la France - Série Z, carton 569, dossier 5, Corps diplomatique de Roumanie à l'étranger, 1918-1929 (microfilm), et 1930-1935, qui comptent plus de 900 pages de documents sur le sujet.

J'ai réalisé une étude de type interdisciplinaire – histoire, géographie, économie, droit consulaire, sociologie et sciences politiques. Les méthodes de recherche qui ont guidé le développement de mon travail sont l'étude critique des documents des archives, la

¹⁵ Les Archives du Ministère des Affaires étrangères de Roumanie (AMAER), problème 75, Consuls honoraires de Roumanie en divers pays, 1870-1944, volume 34, Italie, serment prêté par Oreste Girardi, consul honoraire de Roumanie à Naples, le 29 décembre 1923, f. 276.

¹⁶ Müller, Leos, *Consuls, corsairs, and commerce: the Swedish consular service and long-distance shipping, 1720-1815*. Uppsala, Uppsala universitet, 2004.

comparaison historique, l'analyse juridique et institutionnelle, des méthodes spécifiques de l'histoire économique, les statistiques historiques.

Dans la période de l'entre-deux-guerres, on assiste au développement continu des relations diplomatiques et consulaires de la Roumanie avec un nombre considérable de pays, pas seulement avec les grandes puissances (France, Grande-Bretagne, Allemagne, Italie), mais aussi bien avec les autres pays de l'Europe, d'Amérique (du Nord, mais aussi Centrale et du Sud), ou encore d'Afrique, d'Asie et d'Australie. Ainsi, dans les premières années suivant la Grande Guerre, la Roumanie détenait un nombre relativement limité de consulats dans les autres Etats. Mais, vingt ans après, au tout début de la Seconde Guerre Mondiale, on observe une croissance significative de ce nombre, avec une présence des consulats roumains dans 59 pays ! Cela a effectivement eu des conséquences positives sur la vie économique, politique et culturelle roumaine.

Les chances de la diplomatie mineure consulaire d'une petite puissance comme la Roumanie dans l'Europe de Versailles façonnée par la volonté des grandes puissances semblaient bien minces. Non seulement la France avait amplement imposé ses impérieuses préoccupations stratégiques à travers les clauses diplomatico-militaires des traités, mais elle tentait également de priver l'Allemagne de son potentiel économique, notamment sidérurgique. Or, si la France représentait le principal garant du nouvel ordre territorial et sécuritaire du continent dont la Roumanie était, à son échelle, un des plus grands bénéficiaires, elle réduisait aussi la capacité économique de son principal partenaire commercial d'avant 1914, et même de l'après 1924. Et le rôle des échanges est en fait indispensable à tous les pays, et notamment aux pays en développement comme la Roumanie de l'époque, qui en attendait les transferts de technologie et de richesse nécessaires à sa modernisation.

Les années 1919-1923 confirment paradoxalement la volonté de la Roumanie de sortir de la logique de guerre avec l'Allemagne, alors que localement, elle s'engage dans l'occupation de la Hongrie et que la France attend d'elle, vainement, une participation à l'effort contre les bolcheviks. La diplomatie consulaire joue dans cette période un rôle important, au point que le ministre des Affaires étrangères lui-même intervient, nous l'avons vu, pour freiner les ardeurs de son ministre plénipotentiaire à Berlin, prêt à imposer un consul à Hambourg au nom des droits acquis par le traité de Versailles. Les réseaux des pays vainqueurs, mis en sommeil par l'effort de guerre et le dirigisme qu'il impliquait, reprennent leur activité avec un retour à la normale tout relatif et se re-déployent avec des créations,

notamment en France et en Grande-Bretagne, où ils étaient sous-dimensionnés avant le conflit. Cette période de crise de réadaptation à l'économie civile ne peut pas compter totalement sur la diplomatie économique de haut niveau, ne serait-ce qu'en raison de l'inachèvement des traités en matière de réparations, notamment. Toutes ces questions laissées en suspens rendent la diplomatie consulaire d'autant plus précieuse en matière de reprise des échanges marchands et de protection de la main-d'œuvre immigrée – même si la Roumanie n'en fournit pas, à la France par exemple, officiellement et au niveau de la Pologne.

La période de la prospérité, de 1924 à 1929, représente l'âge d'or des consulats roumains entre les deux guerres. La conférence financière de Gênes en 1922 aurait pu amorcer plus tôt encore la pompe commerciale que les consuls auraient ensuite contribué à faire fonctionner dans le domaine commercial ; mais les préoccupations de sécurité de la France repoussèrent la satisfaction matérielle – y compris celle de leurs alliés – après les assurances anglo-américaines et le plan Dawes. Ainsi, entre 1922 et 1924, s'imposa dans le champ consulaire la stature surdimensionnée du consul honoraire de Paris, favorisé par le retour aux affaires de l'inamovible famille qui dominait le Parti National Libéral. Sa présence avait l'avantage de fournir à la Roumanie un deuxième canal de communication de haut niveau aux côtés du ministre plénipotentiaire, ainsi qu'un représentant de haut vol dans le champ commercial, financier, politique et mondain. La deuxième moitié des années vingt enregistre un premier palier dans l'effacement progressif de Louis Louis-Dreyfus. L'apparition d'un personnel politique autoritaire et déjà antisémite, puis le moment authentiquement démocratique avec les Transylvains à la fin des années vingt, éloignent ce représentant de la haute bourgeoisie juive des sommets du pouvoir clanique du Parti National Libéral auquel il était attaché. Le rapprochement franco-allemand finit de rééquilibrer le réseau consulaire roumain en faveur de la province française, ainsi que des trois autres puissances ouest-européennes – y compris, en effet, d'une Italie mussolinienne qui défie la France dans le Bassin danubien.

Le choc du krach de 1929 eut une conséquence paradoxale pour les consuls : peut-on considérer qu'il les entraîna dans la chute des échanges commerciaux, ou à l'inverse qu'il les valorisa dans leur rôle d'intermédiaires dans ce contexte critique ? La réponse se trouve sans doute dans leur marginalisation rapide non seulement en raison de la rétraction des capitaux, la chute de la production et le relèvement généralisé des barrières douanières, mais également du fait que les produits roumains qui pouvaient intéresser le plus les puissances occidentales, c'est-à-dire les matières premières minières et surtout le pétrole, étaient en bonne partie

administrés par les pouvoirs publics depuis la loi des mines de 1924 et échappaient aux échanges gérés par le marché libre sur lequel pouvaient opérer les consuls. Ces derniers, même si ils étaient intégrés au réseau diplomatique roumain du fait de leur accréditation, restaient néanmoins ancrés dans un tissu socio-économico-culturel local, ce qui faisait leur prix, mais aussi leurs limites à l'heure des zones protégées.

Leur glas sonna avec l'avènement du régime nazi en Allemagne au début de 1933. Si la « fonctionnarisation » des consuls était une tendance lourde depuis l'apparition des Etats westphaliens et des nationalismes plus d'un siècle après, les totalitarismes de droite et de gauche du XX siècle achevèrent temporairement un processus qui aboutit, pour la Roumanie stalinisée de 1948, à leur suppression pure et simple. L'Allemagne nazie entama cette évolution par la mise-à-l'écart des nombreux consuls honoraires de Roumanie d'origine juive, mais il faut reconnaître que la partie roumaine, sans basculer dans une politique antisémite officielle et systématique avant décembre 1937, reçut sans réaction notable les initiatives de son puissant partenaire. Bien au contraire, cette politique allemande désinhiba certaines tendances anciennes, qui se révélèrent avec une certaine impudence, au vu des attitudes amicales passées, à l'égard de Louis- Dreyfus ou d'autres consuls des trois autres puissances occidentales. L'Italie connut un épisode similaire avec la réaction du régime lors des sanctions de la Société des Nations prises contre son agression face à l'Ethiopie. Mais la Roumanie ne vécut pas cette évolution comme un partenaire passif, victime des régimes totalitaires. Elle avait adopté elle-même une législation du *numerus clausus* national dans les conseils d'entreprise dès 1934 et accompagna l'« esprit du temps » favorable à un fascisme prétendument religieux jusque dans la formulation de certains serments consulaires et la méfiance envers les consuls d'origine juive. La camarilla qui entourait le roi de Roumanie, en bonne partie affairiste et d'origine juive, n'a pas pu contrebalancer auprès du monarque autoritaire l'évolution antisémite massive de la société roumaine avec des conséquences lourdes sur un réseau consulaire dont les fonctions économiques et culturelles étaient en partie assurées par les minorités ethniques dans la société traditionnelle roumaine.

En résumé, l'objectif de ma thèse est d'expliquer la dynamique des relations consulaires de la Roumanie avec les puissances ouest-européennes, mais aussi leur fonctionnement institutionnel et leur insertion dans les priorités de politique extérieure de l'Etat roumain. Cette thèse, je la souhaite accessible et utile pour les étudiants, les enseignants et les chercheurs, mais aussi pour les personnes intéressées par les relations internationales.

Cette thèse doctorale témoigne du caractère novateur des résultats de ma recherche concernant la compréhension de l'histoire consulaire de la Roumanie, d'un chapitre remarquable de l'histoire consulaire européenne, ils contribueront à une meilleure lisibilité du rôle des consuls dans la promotion de certains points de la stratégie de la politique étrangère et de sécurité. Les champs de recherche restent encore amples.

Table des matières

SOMMAIRE	4
LISTE DES ABREVIATIONS	5
INTRODUCTION	6
A/ La problématique de la these	7
B/ Les sources de la recherche doctorale	13
C/ Observations méthodologiques	16
CHAPITRE I - Le consulat et son insertion dans la diplomatie générale	20
A/ Le service diplomatique et consulaire de la Roumanie – généralités	20
1/ Introduction à la diplomatie consulaire	20
2/ Recrutement, procédure de nomination et organisation du travail	28
a/ Le facteur humain	28
b/ Le travail dans un consulat honoraire	36
3/ Statistiques consulaire comparées dans les quatre puissances ouest-européennes	41
a/ Une rapide pesée des réseaux consulaires	41
b/ Le réseau consulaire dans les pays victorieux : la France et la Grande-Bretagne	43
c/ Le réseau consulaire dans les pays révisionnistes : l'Italie et l'Allemagne	45
4/ La décoration des consuls honoraires de Roumanie	51
a/ Les formalités pour l'attribution d'une décoration	51
b/ Les fonctionnaires consulaires décorés par l'Etat roumain	53
B/ L'utilité de la création d'un consulat honoraire et les circonscriptions consulaires	56
1/ La nécessité de la fondation d'un office consulaire à l'étranger	56
C/ Relations entre les légations roumaines à l'étranger et les consulats honoraires dans les pays accréditaires	68
1/ Les personnalités des chefs de légation dans les grandes capitales européennes : des nominations politiques	68
2/ Les relations de la légation avec les consulats : coopération, surveillance, compétition	79
a/ Des relations souvent harmonieuses	79
b/ ... et parfois tendues par des conflits de personnalités et le contexte général	81
CHAPITRE II - Le système consulaire roumain à l'étranger dans l'immédiat après-guerre, 1919-1922	88
A / Le climat international et interne de la période	88
1/ Le contexte international	88
2/ Le contexte interne	90
B / Les consulats honoraires : l'impact local de la grande politique	91
CHAPITRE III - Les consulats roumains à l'heure de la prospérité et de la stabilisation, 1923-1929	116
A/ Paris, un consulat surdimensionné : poids et rôle du consul Louis-Dreyfus dans la grande politique franco-roumaine	116
1/ Interférences entre grande diplomatie et diplomatie consulaire	116

2/ Le banquier et grand négociant face à la stabilisation de la monnaie roumaine	119
3/ Le consul juif face à la poussée antisémite roumaine	125
B/ Les consulats honoraires de Roumanie dans les puissances satisfaites : la Grande Bretagne et la France (affaires courantes)	131
1/ Le réseau consulaire roumain en Grande Bretagne	131
2/ Le réseau consulaire roumain en France (affaires courantes)	136
C/ Les consulats honoraires de Roumanie dans les États révisionnistes, en voie d'apaisement (Allemagne) ou non (Italie)	148
1/ Le réseau consulaire roumain en Allemagne	148
2/ Le réseau consulaire roumain en Italie	155
CHAPITRE IV - Les consulats dans la tourmente de la grande crise économique mondiale, 1929-1933	160
A/ Les consulats honoraires de Roumanie dans les puissances satisfaites	163
1/ Les consulats en Grande Bretagne : des profils commerciaux teintés de pétrole	163
2/ Les consulats en France	167
a/ Insatisfactions... consulaires sur fond de difficultés économiques	167
b/ Le consulat honoraire de Paris dans les années de la crise	175
B/ Les consulats honoraires de Roumanie dans les États révisionnistes	199
1/ Allemagne	199
2/ Italie	206
CHAPITRE V - Les années 1934-1939, vers la mainmise de l'Etat sur la fonction consulaire	210
A/ La tentative de maintenir le rôle consulaire dans les démocraties	210
1/ Royaume-Uni	210
2/ La France	218
a/ Les consulats honoraires de province	218
b/ Le consulat honoraire de la dynastie Louis-Dreyfus	220
Les affaires courantes	220
L'essor de l'antisémitisme	222
1935-1939 : la question juive dans la presse compilée par le consulat	227
La poursuite des tensions avec le ministre de Roumanie	235
Des relations très féminisées entre consulat de Paris et élite politique roumaine	246
Questions commerciales et bancaires	256
Les relations du consul général Louis-Dreyfus avec le pouvoir royal roumain	259
Un patrimoine au destin dramatique : le consulat de la rue de la Banque	268
B/ L'agression étatiste contre les consul(at)s dans les pays totalitaires	270
1/ Allemagne	270
a/ Les affaires courantes	270
b/ La réorganisation du réseau consulaire roumaine en Allemagne (1935-1937)	275
c/ La situation des consuls honoraires « non-aryens » en Allemagne	280
2/ Italie	282
C/ Suppression des consulats roumains à l'étranger	294
1/ Italie	294
2/ France	295
3/ Grande Bretagne	296
4/ Allemagne	297
CONCLUSIONS	298
SOURCES ET BIBLIOGRAPHIE	308
A/ Sources	308
1/ Sources non publiées	308

a/ Archives roumaines	308
b/ Archives étrangères	308
2/ Sources publiées	309
B/ Bibliographie	309
1/ Ouvrages contemporains des évènements	309
a/ Annuaire, mémoires, souvenirs, discours	309
b/ Ouvrages scientifiques contemporains des évènements	311
2/ Histoire diplomatique générale	313
3/ Histoire économique	328
4/ Histoire consulaire spécifique	330
C/ Ressources internet	332
LISTE DES ANNEXES	333
INDEX DE NOMS	384

Curriculum Vitae

Renseignements personnels

Nom et prénom **POPESCU Elinor Danusia**
 Adresse 90 Rue Calea Câmpulung, Târgoviște, Dâmbovița, Roumanie, 130072
 Téléphone **004 0741 11 11 54**
 E-mail elinordanusia@yahoo.com
 Date et lieu de naissance Née le 13 novembre 1977 à Târgoviște
 Nationalité Roumaine

Expérience professionnelle

Période	Février 2014 – aujourd'hui
Position	Professeur d'histoire (titulaire)
Principales responsabilités	Enseignement des cours d'histoire aux classes IX à XII, cours du jour et du soir. Professeur principal de la X ^e classe, profil sciences de la nature. Responsable de la Commission Olympiades et concours scolaires, membre de la Commission des Programmes et projets éducatifs, membre du Conseil des professeurs, professeur correcteur à l'examen national du Baccalauréat.
Nom et adresse de l'employeur	Collège technique "CAROL I" , 52 Str. Porumbacu, Bucarest, Secteur 6 (niveau lycée)
Branche	Education
Période	2013 – janvier 2014
Position	Chef de service Marketing
Nom et adresse de l'employeur	SC ANCODIN SRL, Parcul Carol, Bucarest, Secteur 4
Branche	Événements
Période	2005 – 2013
Position	Responsable Relations Publiques , Département Marketing – Ventes
Nom et adresse de l'employeur	SC IDEAL HEATING SYSTEMS SRL, Bucarest
Branche	Fabricant de systèmes thermiques complexes
Période	2002 –2005
Position	Assistante de Directeur Général , Département Administratif

Nom et adresse de l'employeur	SC CELSIUS 2000 SRL, 10 Bd. Dimitrie Pompeiu, Bucarest
Branche	Fabricant de systèmes thermiques complexes
Période	2000 –2002
Position	Assistante Académique
Nom et adresse de l'employeur	Université Valahia, Département des Sciences Humaine – Géographie, 34-36 Rue Lt. Stancu Ion, 130104 Târgoviște, Roumanie
Branche	Education, recherche scientifique

Education et formation

Période	2015 – 2018
Qualification	Doctorante
Nom et type de l'éducation / fournisseur de formation	Ecole Doctorale de Sciences Humaines, spécialisation Histoire/ Etudes européens et relations internationales Cotutelle L'Université Valahia Târgoviște - L'Université Paris 3 Sorbonne Nouvelle
Période	Juillet 2015
Qualification	Degré Définitif en Enseignement
Période	2005-2007
Qualification / diplôme obtenu	Master en Marketing et Communication , L'Académie des Etudes Economiques (ASE), Bucarest
Principales matières / compétences professionnelles	Sociologie et psychologie de la communication, management marketing, recherche en marketing, anglais, communication en marketing, comportement des consommateurs, valeur économique, techniques de communication dans le marketing, marketing Internet et projets économiques
Nom et type de l'éducation / fournisseur de formation	L'Académie des Etudes Economiques, Bucarest
Période	2000-2001
Qualification / diplôme obtenu	Master en Géographie , Université Valahia, Târgoviște
Principales matières / compétences professionnelles	Étude environnementale par télédétection, qualité de l'environnement et les risques géomorphologiques, les risques climatiques, les risques hydrologiques, l'habitat rural, l'habitat urbain, gestion de l'environnement
Nom et type de l'éducation / fournisseur de formation	Faculté de Sciences Humaines, Histoire– Géographie Université Valahia, Târgoviște
Période	1996-2000
Qualification / diplôme obtenu	BA en histoire et géographie , 2000

Principales matières / compétences professionnelles	<p>L'histoire ancienne des Romains, l'époque médiévale, moderne et contemporaine; l'histoire universelle dans la période ancienne, l'époque médiévale, moderne et contemporaine, l'historiographie, l'histoire de l'Est et du Sud-est de l'Europe, sciences auxiliaires de l'archéologie, la préhistoire générale et quaternaires, sciences auxiliaires de l'histoire, la paléographie, l'histoire de l'art, la formation des nations, la culture de E et SE de l'Europe, l'histoire de religions, les relations de la Roumanie et le problème de la Bessarabie, les relations de la Roumanie avec l'Empire ottoman, Ukraine, France, Angleterre, Allemagne, Etats-Unis, l'histoire de Byzance, la diplomatie de l'Est et du Sud-est de l'Europe,</p> <p>Géographie économique générale, l'introduction à la géographie, météorologie et climatologie, les cartographie et éléments de la topographie, la géologie, hydrologie et océanologie, géographie des États de E et SE de l'Europe, géomorphologie, biogéographie et la géographie des sol, la géographie de la population et des établissements, les capitales du monde, la géographie du tourisme, la géographie urbaine et rurale, toponymie et ethnographie, la géographie physique, la géographie humaine et économique de la Roumanie,</p> <p>Le Français,</p> <p>Psychologie, pédagogie, méthodologie de l'enseignement de l'histoire, méthodologie de l'enseignement de la géographie</p>
Nom et type de l'éducation / fournisseur de formation	<p>Faculté de Sciences Humaines, Histoire– Géographie Université Valahia, Târgoviște</p>
Période	<p>1992 – 1996, Le Collège Economique “Ion Ghica”, Târgoviște</p>
Projets	<p>Janvier - avril 2017 Recherche pour un documentaire sur la famille de nains Ovitza de Maramureș (Rozavlea) et le docteur Mengele d'Auschwitz, en collaboration avec Korrom Ajaccio, Injam Paris et la Fédération des communautés juives de Roumanie.</p> <p>Mars - Octobre 2015 Responsable du soutien logistique et de recherche pour le documentaire « Sofia Iancu - la femme cachée, de l'ombre à la lumière » (la femme de l'ombre de Gabriel Péri), en collaboration avec Korrom Ajaccio, Injam Paris et L'Institut Français de Bucarest.</p> <p>Avril 2015 Stage d'observation sur l'enseignement secondaire français (histoire-géographie), Académie de Corse, Ajaccio, France.</p> <p>Janvier - Avril 2012 Responsable du soutien logistique et de recherche pour le documentaire <i>Dracula, le véritable</i>, en collaboration avec Korrom Ajaccio, Injam Paris et TVR Cultural.</p>

**Publications,
communications et rapports
de recherche**

A paraître l'étude « Le serment déposé par le corps consulaire honoraire de Roumanie à l'étranger dans la période de l'entre-deux-guerres », dans le Programme Formation-Recherche (PFR) « La question du serment », Centre interdisciplinaire d'études et de recherche sur l'Allemagne (CIERA).

A paraître : « La diplomatie consulaire roumaine, un rééquilibrage de l'appartenance au système diplomatique français (1919-1939) ? », dans les actes de la table ronde : **Tropismes centrifuges de petites puissances centre-européennes aux XXe-XXIe siècles** à la Sorbonne Nouvelle, dir. Traian Sandu, 9 novembre 2017.

2017, Article : « Patrimoine et interculturalité: le consulat honoraire de Roumanie à Paris », en **Patrimonium. Revue roumaine des études historiques et interculturelles**, ISSN 2601-0682, an I, nr. 1, Bucarest.

2017, Article : « Le système consulaire roumain dans les grandes puissances européennes (1919-1939) », dans le tome LIII/2016 (apparition 2017) du **Annuaire de l'Institut d'histoire A. D. Xenopol, Iași**.

2017, Article : « Consulats et consuls honoraires de Roumanie dans les grandes puissances ouest-européennes entre les deux guerres mondiales », dans le tome LIII/2016 (apparition 2017) du **Annuaire de l'Institut d'histoire A. D. Xenopol, Iași**.

2015-2018 : **Articles dans la Revue du Collège Technique Carol I (lycée)**, ISSN 2501-417X :

« Vlad l'Empaleur », « Expressions en Roumain, Anglais et Français », « Une leçon de ... pardon » (sur Holocauste), « Never again? » (partie I et II), « La monarchie roumaine et l'année 1917 ».

2015-2018: Etude « Pâques en France: fêtes et traditions », dans **la revue du Symposium national La fête du Résurrection – la lumière de nos âmes**, Iași, édition VII, 2016.

Article « Traditions de fin de l'année en France », dans **la revue du Symposium national La naissance du Dieu – la renaissance de la joie**, édition VI, Iași, 2016.

Article « Traditions de Pâques en Maramureș », dans **la revue du Symposium national La fête du Résurrection – la lumière de nos âmes**, Iași, édition VIII, 2017.

Article « Les activités extrascolaires - exemples de bonnes pratiques », dans **la revue du Symposium national La naissance du Dieu – la renaissance de la joie**, édition VII, Iași, 2017, ISBN 978-606-775-562-6.

2017: **Communication** « La diplomatie consulaire roumaine, un rééquilibrage du système diplomatique français (1919-1939) ? », dans le table ronde « **Quand les satellites quittent les orbites : précarité identitaire / tropismes centrifuges de petites puissances centre-européennes aux XXe-XXIe siècles** », Maison de la Recherche de la Sorbonne Nouvelle, Paris.

2017: **Communication** « Patrimoine et le grand commerce céréalière: le consulat honoraire de Roumanie à Paris et Louis Louis-Dreyfus », dans le **Symposium « Histoire et patrimoine dans la société roumaine »**, Târgoviște.

2016-2017 : **Communication** dans le Programme Formation-Recherche (PFR) « **La question du serment** », Centre interdisciplinaire d'études et de recherche sur l'Allemagne (CIERA) et organisé par MM. Hervé Bismuth et Fritz Taubert de l'Université de Bourgogne, programme sur 3 ans.

2015-2018, **Rapports de recherche**: « Consulats et consuls de Roumanie en France entre les deux guerres mondiales », « Consulats et consuls honoraires de Roumanie en Italie dans la période 1919-1939 », « Consulats et consuls de Roumanie en Allemagne entre les deux guerres mondiales », « Le réseau consulaire de Roumanie en Grande Bretagne entre 1919 et 1939 ».

Cours de formation	<p>2018, Formateur, Upway Consulting Grup</p> <p>2016, Le management des risques de corruption dans l'éducation</p> <p>2016, Cours vocationnel de protection des consommateurs dans le secteur financier-bancaire</p> <p>2016, Cours vocationnel de protection des consommateurs</p> <p>2016, Heure de "vie de classe" avec le professeur principal</p> <p>2015, Stratégies d'enseignement et comportements des enseignants</p> <p>2015, Compétence en communication et stratégies d'enseignement interactives dans l'éducation européenne</p> <p>2014, Tenue de classe et gestion des situations de crise</p> <p>2008 – 2009, Anglais pour les affaires</p> <p>2007, Méthodes et techniques de ventes</p> <p>1999, Programme pour les étudiants étrangers, Rome, Italie, Histoire ancienne</p>
Compétences	<p>Langues étrangères</p> <p>Français - Courant: lu, écrit, parlé</p> <p>Anglais - Courant: lu, écrit, parlé</p> <p>Italien – écrit</p>
Compétences sociales	<p>Très à l'aise dans la communication, positive, ouverte d'esprit et même très intéressée par la nouveauté, capacité à participer et à gérer plusieurs projets simultanément, esprit d'équipe, bonne capacité d'intégration dans des différents environnements culturels.</p>
Compétences techniques	<p>Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint), Adobe Photoshop, CorelDRAW, Macromedia Dreamweaver, OmiKont.</p>
Permis de conduire	<p>Type B, depuis 1998</p>
Recommandations	<p>Disponibles à la demande :</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Aurelia VĂDUVA, Professeur-ingénieur, directeur du Collège Technique Carol I, Bucarest ✓ Ionel CALAFETEANU, Professeur des Universités, Université Valahia, Târgoviște ✓ Silviu Marian MILOIU, Professeur des Universités, Université Valahia, Târgoviște ✓ Traian SANDU, Professeur agrégé, Université Sorbonne Nouvelle-Paris 3, Paris ✓ Christophe GOBERT, Inspecteur d'histoire-géographie de L'Académie de Corse, France ✓ Dominique MAESTRATI, Scénariste et régisseur, Corse, France